

Aankondiging: Nieuw Europees monitoring-instrument over mensenrechten en algemene gezondheidszorg in voorzieningen voor geestelijke gezondheidszorg

Wat is het ITHACA instrument?

Het 'Institutional Treatment, Human Rights and Care Assessment' (ITHACA) instrument werd recent ontwikkeld door een consortium van vijftien Europese landen, gefinancierd door de Europese Commissie. Het ITHACA instrument voorziet een duidelijke en praktische werkwijze om mensenrechten en algemene gezondheidszorg in voorzieningen voor geestelijke gezondheidszorg (GGZ) te monitoren. Het instrument werd ontworpen door gebruikers, experts in mensenrechten, psychiaters, psychologen en sociale wetenschappers. Het werd succesvol getest in 87 voorzieningen over 15 landen, in verscheidene GGZ-voorzieningen. Het instrument identificeert zowel schendingen van de mensenrechten als goede praktijken in het beschermen, respecteren en vervullen van de rechten van personen met psychische beperkingen.

Participatie van gebruikers

Bij de ontwikkeling van het ITHACA instrument werden er tijdens alle fases gebruikers geraadpleegd en tewerkgesteld. Ten eerste namen er meer dan 100 gebruikers deel aan de focusgroepen die in elk land uitgevoerd werden. Alle deelnemers van deze focusgroepen hadden ooit in een voorziening voor geestelijke gezondheidszorg geleefd. De meeste focusgroepen werden ook geleid door gebruikers. De resultaten van de focusgroepen uit alle landen werden geanalyseerd door een gebruiker. De bevindingen die hieruit naar voren kwamen, werden gebruikt voor de verdere ontwikkeling van het ITHACA instrument.

Ten tweede, was één van beide monitors op elk bezoek steeds een gebruiker. Alle monitors kwamen naar Budapest voor een tweedaagse training vooraleer de bezoeken uitgevoerd werden. Deze training werd grotendeels gegeven door een gebruiker. Dit werd als heel belangrijk beschouwd aangezien het naïef is om te veronderstellen dat gebruikers deze taak kunnen uitvoeren zonder zorgvuldige voorbereiding. Tijdens de bezoeken namen de gebruikers een volwaardige rol in, maar focusten ze vooral op wat ze, vanuit eigen ervaring, wisten dat belangrijke topics waren op het vlak van mensenrechten en algemene gezondheidszorg vanuit het standpunt van de gebruikers. In de meeste gevallen waren ze verantwoordelijk voor het verzamelen van de opinies van de patiënten. In Finland, bijvoorbeeld, waren acht gebruikers betrokken bij het uitvoeren van de monitoring en het testen van de bruikbaarheid van het instrument. Eén van de gebruikers van Finland gaf hierover aan *"De ervaring was erg verrijkend en we hebben veel geleerd. Het vertrekpunt was om de monitoring van de mensenrechten te combineren met een poging om de ontwikkeling van de voorzieningen te beïnvloeden... Ik ben zelfs nog meer overtuigd dat het echt belangrijk is om gebruikers te hebben die monitoren, evalueren en onderzoeken"*. Ten slotte, maakten leden van de European Network of (ex) Users and Survivors of Psychiatry (ENUSP) verdere verfijningen aan het instrument wanneer het bijna zijn definitieve vorm bereikt had.

De behoefte aan het ITHACA instrument in Europa

Personen in GGZ-voorzieningen in Europa blijven te vaak verborgen, met nauwelijks monitoring van hun mensenrechten en algemene gezondheid. Deze personen zijn uitermate kwetsbaar voor verwaarlozing of misbruik van hun basisbehoeften evenals hun burgerlijke en politieke rechten. Internationaal werd een belangrijke stap voorwaarts gezet door het beveiligen en beschermen van deze rechten via de VN Conventie inzake de Rechten van Personen met een Beperking (CRPD) in 2006. Deze conventie legt de verantwoordelijkheid voor het vervullen van de noden van personen met beperkingen (met inbegrip van psychische beperkingen) bij de samenleving. Personen met beperkingen zijn geen liefdadigheidsobjecten, maar actoren met rechten. Het ITHACA instrument kan, als het op de juiste manier gebruikt wordt, verandering brengen. Het is heel belangrijk dat gebruikers, als monitor of onderzoeker, deelnemen aan de bezoeken. Dit aangezien zij ervaring hebben met hoe het is om in voorzieningen te leven waar hun rechten geschonden kunnen worden of waar de algemene gezondheidszorg niet voldoet aan de normen. Daarom bevelen we aan dat er steeds een gebruiker als monitor of onderzoeker meewerkt aan elk bezoek waarin het ITHACA-instrument gebruikt wordt. Hierbij is het belangrijk dat deze persoon op dezelfde manier getraind wordt als de andere monitor.

Beschikbare vertalingen van het instrument

Het ITHACA instrument is verkrijgbaar in de volgende talen: Bulgaars, Tsjechisch, Nederlands, Engels, Fins, Duits, Grieks, Italiaans, Hongaars, Litouws, Roemeens, Slovaaks, Turks.

Contactgegevens en bijkomende bronnen

Voor meer informatie over het ITHACA instrument kan u terecht op de volgende website: <http://www.ithaca-study.eu/>, of contacteer Graham Thornicroft op King's College London: graham.thornicroft@kcl.ac.uk.

Voor meer achtergrondinformatie over de volgende onderwerpen kan u terecht op:

1. VN Conventie inzake de Rechten van Personen met een Beperking (<http://www.un.org/disabilities/>)
2. Mental Disability Advocacy Centre (<http://www.mdac.info/>)
3. European Network of (ex-) Users and Survivors of Psychiatry (ENUSP) (<http://www.enusp.org/>).

